

Inspektionspodden - Vuxenutbildning

Hej och välkommen till Inspektionspodden, en podcast från Skolinspektionen. Med den här podden vill vi ta upp intressanta ämnen och områden som vi har granskat och som fått stor uppmärksamhet. Jag som leder det här samtalet heter Agnes Gidlund och är pressansvarig på Skolinspektionen.

Idag ska vi prata om kommunal vuxenutbildning, eller det man kallar komvux. Det vill säga utbildning för vuxna på grundskole- eller gymnasienivå. Anledningen till att vi ska prata om komvux idag är att det händer otroligt mycket på området. Till exempel så under 2023 så utökade Skolinspektionen granskningen av just komvux. Det är nya bestämmelser på gång och det här är också en skolform som växer. För att prata om det här på bästa sätt så har jag med mig Skolinspektionens generaldirektör, Helén Ängmo. Och Jan Rehnstam, enhetschef för kommunal vuxenutbildning på Skolverket. Hej och välkomna!

- Tack så mycket!
- Hej och tack!

Då börjar jag. Helén, kan inte du berätta lite om komvux? Vad är syftet, bakgrunden och lite historia?

(Helén) – Ja, men det här är ju en väldigt viktig skolform som har växt fram under många år och som har ju hundraåriga anor om man tänker på hur viktig folkbildning har varit i Sverige, och att det har funnits olika studieorganisationer som har hjälpt vuxna framåt och lära mer. Men man kan säga att det var väl 2018 då som komvux fyllde 50 år. För att 1968 så blev det ju formellt att vi skulle ha en vuxenutbildning. Och då har ju syftet varit att det handlar om individens möjligheter att läsa mer, komplettera och också personlig utveckling.

– Och sen så var det ju också under från 1997 och framåt så var det ju väldigt viktiga saker med komvux också som hade att göra med kunskapslyftet. Och då var det ju väldigt många individer som hade läst tvååriga gymnasieutbildningar på den tiden och som behövde en viktig chans att komplettera. Så att man till exempel skulle kunna komma in på högskolan. Och sen har ju då vuxenutbildning växt mer och mer. Och sen har den ju på senare tid, fått också en väldigt viktig arbetsmarknadsorientering. Så att man betonar ju mycket mer nu också syftet liksom att vuxenutbildningen ska vara en väg mot kompetensförsörjning, och att näringslivet också, att det är en otroligt viktig pusselbit för dem. Att vuxenutbildningen fungerar.

– Så det är ju någonting som har hänt över tid. En annan sak som jag vill nämna det är ju också hur internationellt unikt som vuxenutbildningen också är i Sverige. Det ger väldigt generösa möjligheter till en andra chans i Sverige. Och det är roligt att se hur det här har växt.

Härligt. Jan, vill du lägga till någonting där?

(Jan) – Jag kan väl bara fortsätta på det du sa Helene. En andra och en annan chans. Det vill säga att man kan komma tillbaks och komplettera det man saknar. Men man kan också

byta helt område och inriktning just i den här andra chansen. Så att det är alltid lite spännande.

Och kan man säga så här, vuxenutbildning och kommunal vuxenutbildning, är det någon skillnad på det, Jan?

(Jan) – Komvux eller kommunal vuxenutbildning är ju de delar som regleras av skollagen helt enkelt. Där vi har komvux på gymnasial nivå. Man delar kurs- och ämnesplaner med gymnasieskolan. Det är samma. Vi har komvux på grundläggande nivå. Det vill säga det är utbildning som ligger på nivå som motsvarar grundskolan. Samtidigt som den femte delen är ju SFI, Svensk undervisning för invandrare. Så det är fem olika delar. Och flera av dem var ju egna skolformer tidigare. SFI och anpassade utbildningar eller särskild utbildning som det hette tidigare, de var ju egna skolformer. Men sedan några år tillbaks är de en del av komvux. Så att dagens begrepp komvux inkluderar ju alla de här fem delarna.

(Helén) – Jo, jag tänkte också tillägga när det gäller det här hur komvux har växt fram och så, att när som sagt komvux då fyllde 50 år så kom det ju fram också väldigt trevliga och bra berättelser från personer som verkligen hade stor tacksamhet i vuxenutbildningen och som verkligen har fått den här andra chansen, att det kunde vara en person som kanske aldrig hade tänkt sig att läsa mer men som då hade fått en viktig chans in mot läkarutbildningen eller en ingenjörsutbildning. Man hade kunnat byta bana helt och hållet. Så att jag tycker också de här personliga berättelserna visar hur otroligt viktig livschans som vuxenutbildningen har varit.

Och om man tittar då på inspektion, skiljer sig inspektion av komvux från de andra skolformerna på något sätt?

(Helén) – Ja, alltså då måste man ju gå tillbaks till just skillnaderna i skolformens karaktär jämfört då med gymnasieskola och grundskola. Och då är det ju så för det första, det finns inget friskolesystem inom komvux utan det finns ingen tillståndspliktig verksamhet kan man säga, utan det är ju kommunerna som genomgående har ansvaret. Sen har de då möjlighet att lägga ut på entreprenad och det finns ett stort upphandlingssystem. Men likväl så är ansvaret hos kommunerna. När vi granskar andra skolformer, då får vi ju jobba mycket just mot friskolor och också kanske särskilda ägar- och ledningsprövningar till exempel och sådant som man då inte har på den kommunala sidan.

– Men när det gäller vuxenutbildning kan man säga att det är genomgående kommunalt men samtidigt väldigt privatiserat. Men detta är privatiserat på lokal nivå. Och man kan säga att här då så finns det ju inte heller så att det är något särskilt register över allt det här som man har upphandlat. Så vi ser ju bilden av vad kommunerna gör. Men sen så vet ju vi i sin tur att de har undersystem och det kan också vara så att de privata aktörerna som de upphandlar har i sin tur underleverantörer. Så vi brukar prata om att när vi granskar vuxenutbildning så är det väldigt många nivåer som är inblandade.

Så då kan man säga att det är fristående aktörer som gör det men det är fortfarande kommunen som är huvudman oavsett?

(Helén) – Ja det är alltid kommunen som är huvudman.

Och när vi då har granskat Komvux, vad har vi sett?

(Helén) – Ja, vi har ju sett genomgående en hel del kvalitetsbrister, inte minst så gäller ju det SFI. Där vi under många år har sett problem med individanpassning, vi har sett problem med lärarstödet. Vi har sett problem med variation i undervisningen, det vill säga att det är inte anpassat till exempel efter elever som vill gå snabbare fram än vissa andra elevgrupper. Sen har vi också granskat, börjat granska yrkesvux och där har vi också sett tecken, tyvärr på en låg ambitionsnivå. Och att eleverna inte alltid har fått genomföra de moment som krävs inom en yrkesvuxdel kan man säga.

– Och vi har också sett problem just det här med hur man förhåller sig till entreprenörer. Det vill säga avtalen. Så vi har ju också granskat huvudmannskapet, det vill säga kommunernas ansvar på vuxenutbildningen. Och då har vi sett till exempel att de inte alltid har klara och tydliga avtal med entreprenörerna, vad är det de ska leverera när det gäller kvalitet, timmar, antal, sådana saker. Och vi har också sett att det finns en låg kännedom många gånger hos de kommunalt ansvariga om komvux. De är duktiga många gånger på grundskola och gymnasieskola, där är man väl påläst och man följer upp det väl, men vuxenutbildningen kommer lätt i skymundan. Så det är några exempel på vad vi har sett.

Och Skolinspektionen, vi skriver ju i våran årsrapport till regeringen 2023 att det finns inneboende konflikter mellan de krav och omständigheter som gäller för komvux. Vad menar vi med det då Helén?

(Helén) – Ja alltså det finns ju en mycket öppen reglering när det gäller komvux och syftet med det är ju naturligtvis gott, det vill säga att eleven ska få stor flexibilitet, man ska kunna ta till sig vuxenutbildning på olika tider och i olika former. Och som sagt det är en viktig källa till kompetensförsörjningen och då vill man ju också ha en stor flexibilitet. Men den här öppna regleringen har ju också inneburit, ser ju vi, en risk för låg ambitionsnivå.

– Och att det inte är ovanligt alls att elever lämnas mycket till självstudier till exempel. Att man själv ska ta reda på kunskap, att man inte ordentligt får i grupp till exempel prata och kommunicera om det i det ämne där man då ska få ett lärande. Och det här klarar inte alla elever. Det är många elever som då avbryter sina studier och som inte får den undervisning som de behöver. Och lärare också som vittnar om det, att de kanske ser att eleven har andra större pedagogiska behov. Men det blir ändå mycket självstudier och mycket, många gånger krympt undervisning.

– Så att det finns också risker med den här flexibiliteten. Så självklart så förstår man ju och omfamnar syftet att det är för alla vuxnas möjligheter. Men det är inte i meningen att det ska innebära ytlighet. Och det är inte i meningen att det ska innebära en låg ambitionsnivå.

Jan, vad säger du? Vad säger Skolverket om det här då?

(Jan) – Jag håller ju med dig Helén i detta. Det är ju väldigt tydlig kravbild på flexibilitet och individanpassning. En vuxen ska ju inte behöva läsa och studera sådant som man redan kan. Sådant som man har med sig sedan tidigare. Det blir ju liksom bortkastad tid. Det

handlar ju om en vuxen bland annat om att få använda sin tid på ett smart sätt. Det kostar pengar i och med att man inte kan försörjas under tiden med arbete, för många i alla fall. Det kostar också pengar i termer av att man tar studier. Så det är klart att man måste ha det. Man ska inte studera sådant som man redan har kunskap och kompetenser kring. Så därför finns det ju bland annat, därför finns det ju de här kraven på flexibilitet och individanpassning.

– Men det är ju också så att vi har en skolform som har väldigt heterogen målgrupp. Det är unga, det är äldre. Man har med sig väldigt mycket olika erfarenheter från tidigare studier, från arbetslivet. Man ska läsa på distans, kväll, heltid, deltid. Det finns väldigt stora skillnader. Vilka behov man har. Det kommer ju kräva väldigt många olika sorters pedagogik på ett sätt som man kanske inte är van vid i ungdomsskolan.

– Så att få till en hållbar och stabil organisation samtidigt som flexibiliteten ska väg, det kan vara en utmaning. Och det är inte minst för de mindre kommunerna. Det gör ju också att komvux tenderar att kunna bli ganska dyrt. Och i vilken mån man faktiskt satsar de resurser överallt som behövs för att klara det här breda uppdraget, det vågar jag inte riktigt svara på. Det fungerar säkert på en del ställen men sämre på andra.

Om man tittar på det här med flexibilitet och individanpassning som man ska göra då. Då menar ju Skolinspektionen att det gör inspektionsuppdraget utmanande. Vad tänker vi där Helén?

(Helén) – Ja men det är just med en öppen reglering så är det klart att vi har ju då inte så mycket att hålla oss till i lagstiftningen när vi då ska rikta kritik om vi ser behov av det. På gymnasieskola och grundskola så är det ju mer reglerat vad man ska ha. Man kan ju till exempel ta ett ämne i gymnasieskolan som då till exempel en 16-17-åring ska läsa och sedan motsvarande ämne då på vuxenutbildningen som en 20-åring ska läsa. Så är det ju väldigt mycket mer reglerat vad den här 16-17-åringen ska få. Till exempel så är det reglerat när man får lägga ut saker och ting på distansundervisning och när man måste ha närundervisning. Det är också reglerat vad man får lägga ut på entreprenad och inte. Men i vuxenutbildning är väldigt mycket som är tillåtet. Och om då det är så att det blir svag kvalitet och väldigt mycket är tillåtet så är det klart att då blir det svårare för Skolinspektionen att agera med våra skarpa verktyg. Så att det är ju bland annat det vi menar då med den skrivningen varför det kan också vara utmanande för oss.

Har du någonting att tillägga där Jan?

(Jan) – Jag kan säga som du säger Helén, att Komvux, alltså strukturen där ställer ju höga krav på både ledning och organisation. Det är ingen tvekan om det. Det är ett stort åtagande att hantera den här öppenheten. Flexibiliteten och individanpassning. Och då, många löser ju det på ett bra sätt. Att ta hand om, ta vara på det friutrymme som lagstiftningen ger. Medan andra har det lite svårare och det gäller ju faktiskt hela kedjan från skolchefer, rektorer till lärare och studie- och yrkesvägledare också. Samtidigt så har vi en brist. Det finns ingen specifik lärarutbildning för Komvux. För att undervisa i Komvux. Inte heller några specifika kompetensutvecklingsinsatser för skolchefer. Rektorer. Som kanske tar steget från grund- och gymnasieskolan in i Komvux. Så att hantera den här annorlunda situationen ges inte kanske alla gånger ett gott stöd.

Så du menar då att man behöver inte ha någon form av utbildning för att bli lärare på Komvux?

(Jan) – Jo, det behöver man ha. Man behöver ha lärarutbildning i motsvarande ämnen och motsvarande nivå på ungdomsskolan för att kunna bli behörig. Det vill säga, ska du undervisa på grundläggande nivå på Komvux så behöver du ha utbildning i motsvarande grundskola. Och ska du jobba på gymnasial nivå så behöver du ha motsvarande utbildning på gymnasieskola och i de ämnena. Så att det är hela, alltihopa uppbyggt på ungdomsskolans systematik. Och så överför man den till Komvux helt enkelt.

(Helén) – Frågan är ju om man ska kanske reglera ändå något mer. Och det är ju naturligtvis en politisk fråga att svara på. Men vi har lyft i remissvar och sen har vi i några rapporter ändå lyft de här problemen. I ett remissvar till exempel på Komvux-utredningen så sa vi det att det är ju mycket. Det är väldigt mycket att överblicka i Komvux. Det finns väldigt många syften och en väldigt brokig struktur. Och då kan det ju vara så att det är svårt för huvudmännen att kunna allting. Och när de då dessutom ska lägga ut på entreprenad så finns det ju än större risker för kunskapsförluster. Och möjligen skulle man då kunna reglera så det här blir tydligare. Och det är samma sak med till exempel om man tar undervisningstimmar eller om man tar vilket lärarstöd man ska få i SFI.

– Så skulle man ju möjligen kunna ha en tydligare reglering. Och vi säger inte om det ska vara så eller inte men vi har lyft problematiken. Därför att det som sagt annars kan bli svårt för oss att ingripa. Och det kan vara svårt att agera för elevernas skull så att säga. Men detta måste ju då politiskt naturligtvis vägas mot det här att man vill ha mycket flexibilitet att det ska vara också enkelt och liksom lätt också att kunna få vuxenutbildning och kunna ge vuxenutbildning.

Om man kommer in på det där med undervisningstimmar som du nämnde nu Helen. Inom andra skolformer så är ju här reglerat hur många undervisningstimmar eleverna ska ha i olika ämnen. Men det finns ingen sådan reglering inom Komvux. Vad beror det på?

(Helén) – Nej och det är ju också då återigen den här öppna regleringen som gör att det är inte säkert att man har sett att det är undervisningstimmar alla gånger som ska ge eleven kvalitet. Utan det kan ju vara till exempel att man validerar elevens kunskaper eller man tänker sig att självstudier då ändå ska kunna vara en väg mot att kunna klara sig, att kunna klara kursen. Men återigen det är inte alla elevgrupper där det har fungerat väl utan vissa har ju ändå större pedagogiska behov och större behov av närhet till läraren och så. Och då kan det ju vara ett problem att det inte är reglerat antalet undervisningstimmar. Vi har just nu ett uppdrag då vi tittar på det. Jag vet inte riktigt var vi ska landa men frågan är i alla fall under lupp.

Vill du lägga till någonting?

(Jan) – Ja men det hänger ju naturligtvis att man inte har den regleringen hänger ihop med att det är en väldigt heterogen målgrupp med elever med mycket varierande bakgrund. Vilka erfarenheter man har, vilken ålder man är och vilka mål man har om utbildningen har också

betydelse. Och som vi har sagt tidigare så är ju utgångspunkten att utbildningen ska vara för den enskilda utifrån den enskilda elevens behov och förutsättningar. Det är ju liksom en central faktor. Och det innebär att varje elev alltid ska mötas utifrån sina specifika behov och förutsättningar. Det går alltså inte riktigt att generalisera på samma sätt som man kan tänka sig i andra sammanhang. Så därför måste ju den här utbildningen anpassas utifrån varje individs behov och förutsättningar. Och den kan variera till längd, det kan vara studietakt, det kan vara innehåll som varierar. Så det betyder att det kanske finns många eller rättare sagt en mängd olika sätt att organisera och genomföra utbildning för de här olika individerna.

– Men det finns alltså inte någon reglerad undervisningstid bland annat utifrån det. Och den här möjligheten att organisera utbildningen efter elevernas behov, den lyser ju igenom i annan lagstiftning också såklart när det gäller komvux. Och vilket krav som man ställer på huvudmannen när det handlar om kompetens och ansvarstagande och engagemang, det är en jättecentral fråga. Hur huvudmannen klarar att engagera sig i de här frågorna.

Jag tänker det måste ju vara supersvårt. Man har 30 elever i en klass, någon har läst på knappt har läst då grundläggande grundskola och någon som har liksom vill omskola sig sitter på samma. Hur gör man det? Det måste ju vara jättesvårt.

(Helén) – Nej men det är ju det som vi nu alltmer lyfter i våra rapporter också att det finns stora risker med det här. Tanken är naturligtvis god och det är som Jan säger, det ställs stora krav. Det är en heterogen målgrupp och man ska kunna anpassa. Men det kan också vara så pass svårt så att det faktiskt blir stora risker för att kvaliteten brister då. Och då blir det ju inte bra i längden för eleverna heller.

Men om man då tittar på, mycket av den här utbildningen läggs ut på entreprenad. Vad finns det för utmaningar för kvaliteten och likvärdigheten när det kommer till det?

(Helén) – Ja nej men det är ju det här då att dels tala om i avtal, vad kräver man av leverantören och det andra är ju att följa upp. Och det här, det finns ju utmaningar. Vi ser ju många gånger att avtalen är ganska löst utformade, det är inte angivet exakt hur mycket kvalitet eleven ska få, hur mycket resurser eleverna ska få, inte heller angivet. Och vi kan se när det gäller uppföljningen att den tyvärr också kan bli ytlig. Till exempel så kan det vara så att man, kommunen inte går dit på platsbesök till exempel utan man följer upp mer skriftligt. Och det kan också vara så att man inte kollar just att elevens behov verkligen möts.

– Jag tror vi hade nått exempel i någon rapport för ett tag sedan till exempel att distansundervisning var okej då att man skulle ge SFI på distans och att det var viktigt för många vuxna. Men då kanske den här vuxna som då väljer distans just för att man ska kunna få läsa på kvällstid så var det ändå bara så att stödet erbjöds på dagtid. Det fanns inte stöd på kvällstid fast det kanske var det som var elevernas syfte. Och det är sådana diskrepanser då att man inte följer upp ordentligt att det eleverna valde och behövde att då också stödet följer med. Så det är några exempel på vad vi har sett.

Jan, har du någon tanke där?

(Jan) – Ja jag kan ju säga att när det gäller utmaningar så är ju absolut den särklass mest avgörande frågan det är ju huvudmannen, skolchefen och rektors engagemang. Deras

kompetens och kunskap om komvux helt enkelt. Det är helt överordnat om utbildning bedrivs i egen regi eller är upphandlad på entreprenad eller vilken nämnd eller förvaltning som komvux tillhör. Det här är helt centrala frågor och många gånger så har ju huvudmannen mycket bättre kunskap om om grundskola, förskola, gymnasieskola än man har om komvux. Den styrningen kan bli lite svag. Så att kunskapen om komvuxuppdrag och förutsättningar är relativt sett inte lika bra helt enkelt jämfört med övriga skolformen. Och det blir ju då att rektor många gånger faktiskt får ta ett ansvar som tar på sig en massa huvudmannenuppgifter.

– Och det skapar ju en rätt komplext uppdrag för rektor och dessutom för svagade styrningen när allt ligger och sen en sak jag skulle vilja säga till det är en just bristande likvärdighet. Det är alltså stor skillnad i tillgång till utbildning för den enskilda beroende på vilken hemkommun man bor i. Det kan alltså handla om både tillgång till stöd och hur varierat utbildningsutbudet är. Vilka olika studieförmer dag, kväll, distans till exempel som finns och tillgår. Hur lätt och svårt det är att bli antagen. Och det är inte optimalt. Att det ska ha betydelse vilken kommun man bor i. Vilka möjligheter man har att studera. Så att det där tycker jag är viktiga frågor att ta upp.

Helén, vad ser du?

(Helén) – Ja vi ser ju också att utmaningarna ligger väldigt mycket i huvudmannens arbete, alltså kommunen här och det finns ju naturligtvis kommuner som har ett mycket gott arbete. Men det är tyvärr så att vi i flera fall också ser att det finns inte ett tillräckligt stort fokus på vuxenutbildningen. Och det finns istället mycket grundskolefokus. Det har vi ju sett i flera år att det har varit så. Man satsar på grundskolan, de lokala målen, mycket utformade efter andel elever som ska klara sig fram till gymnasiet och sen är det som det tar slut. Och sen då om kompetensen kring vuxenutbildningen då inte finns och engagemanget inte är lika stort på kommunernas nivå samtidigt som då den här utbildningsformen är så komplex kan man säga. Det har ju så många ingående delar och väldigt komplex i sin karaktär. Och så om man då inte har fokus, engagemang och inte kunskap och så dessutom lägger ut väldigt mycket på entreprenörer så är det klart att då finns det en stor riskbild. Så det skulle jag vilja säga är den stora utmaningen.

(Jan) – Jag tänkte jag skulle komplettera lite det här med upphandlad utbildning. Det är klart att det finns både för- och nackdelar med det. En huvudman kan till exempel på mycket lättare sätt erbjuda ett varierat utbud av utbildning. Man kan förändra över tid, kan vara mer snabbriktig utifrån samhällsförändringar, vilka behov som finns och vilka elevgrupper som helt plötsligt kanske flyttar in till landet och kommunen. Så det är ju sådana saker som sannolikt gör en hel del val kring upphandlad utbildning. Det blir mer enkelt för eleven. Det kan vara mer större flexibilitet till exempel. Man kan förlägga det till olika platser så att det finns ju fördelar på detta. Men samtidigt håller jag ju med om det. Det finns ju flera utredningar och även det som du säger, om Skolinspektionens erfarenhet, visar ju att huvudmannens uppföljning av utbildningens kvalitet, när den bedrivs på entreprenad, att den verkligen behöver utvecklas. Så det finns ett stort behov av att titta på de bitarna.

(Helén) – Man kan säga att den här snabbriktigheten som Jan nämner här, det är ju någonting också som varför den här flexibiliteten har funnits. Att det är lättare då också att vara snabbriktig. Man kan upphandla mycket om det. Det är någon kompetensprofil som

näringslivet behöver. Så kan man snabbt ordna det. Vi ska ju försörja nu, det är batterifabriker och vi ska alltså försörja omsorgen och vi ska gå mer mot hållbar utveckling. Alltså det finns ju jättemånga kompetenser som behöver växa fram väldigt snabbt. Och då är det klart att med flexibilitet så har kommunerna lättare att upphandla och anordna det här. Men då är det också det här till vilken kvalitet. Alltså det går snabbt och det förändras. Men hur ska man också då klara kvaliteten? Och det är väl där tror jag som vi har sett de största problemen.

Från 2025 så kommer det ju flera förändringar för komvux. Vad innebär det?

(Jan) – Vi på Skolverket vi försöker kommunicera att 2025 är något sorts jätteviktigt år. Vi kallar det för Komvux 25 helt enkelt. Det är ett superår med en väldigt massa förändringar.

Ja det är ju otroligt spännande. Men om man nu har tittat på liksom vad som finns för utmaningar. Om man nu tänker liksom möjligheter nu då för framtidens komvux?

(Jan) – Skolinspektionen kommer ju genom sitt arbete att faktiskt kunna både belysa, medvetandegöra, bilda opinion om förhållandena i komvux. Nu när vi kanske kommer identifiera en hel del problemområden. Och även rent praktiskt faktiskt kunna kräva av huvudmännen att de rättar till de fel och brister som kommer fram. Så jag ser stora möjligheter för Komvux att lära och göra bra och rätt tack vare Skolinspektionens arbete framöver.

Vad behöver man se upp med då? Helén?

(Helén) – Nej men jag tycker ju att med den här tillväxten så är det ju ändå vissa saker att se upp med och man kan väl säga alla de många mål och förväntningar som finns på vuxenutbildning. Därför då blir det ju brokigt och svårt. Och en sak som man ska se upp med tänker jag det är också att elever till exempel inte får betyg på fler grunder. Därför att det är ju lätt hänt. Det finns tyvärr en hel del historier om det här om elever som har fått betyg utan att man för den saken skulle ha fått allt som ska ingå i en utbildning. Och det är ju någonting som i alla fall om det kommer under våra ögon så ser ju vi väldigt allvarligt på det. För att betyg, ska du få betyg och att arbetsgivaren också ska veta att du kan dina saker efter den här utbildningen. Då får det ju inte heller vara så att betyg har givits men utbildningen har varit en väldigt låg ambition på. Därför då kommer ju branscherna såklart sen att få problem för då märker de ju att eleverna inte är fullärda.

– Och det är ju också lika så att säga illa då om högskolan märker att man får elever från vuxenutbildningen som kanske då skulle ha fått betyg samtidigt som lektionerna eller undervisningen har varit på en ganska låg ambitionsnivå. Därför då kommer man ju få fortsatta problem på högskolan. Så jag tror att kopplingen där med hur mycket innehåll ger man i vuxenutbildningen och betygssättningen det är något att ha ögonen på. Om man tänker då på inspektion.

Tidigare så har vi ju inspekterat då på huvudmannanivå eller på kommunnivå kan man säga. Vad är skillnaden nu idag?

(Helén) – Ja nu har ju vi då fått i vår instruktion att vi ska också inspektera på skolenhetsnivå. Så vi ska ner i verksamheterna inte bara hur huvudmannen gör sitt kvalitetsarbete och hur huvudmannen följer upp utan vi ska titta på undervisningen, vi ska titta på innehållet som eleverna ges. Vi ska titta på alla de här kraven på individanpassning och så. Så det är egentligen, ja det gör vi på ett mer omfattande sätt idag och det är det som är skillnaden.

Och kan du säga att vi har vi bra förutsättningar att göra det här på ett bra sätt?

(Helén) – Vi har ju fått lite förstärkningar men nu i senaste budgetunderlaget så bad vi om än mer resurser för det här för att det klart det är ju också många ingående verksamheter och vi har ju inte samma täckning som vi har till exempel på grundskola och gymnasieskola. Men vi börjar ändå vi har fått mycket med oss tycker jag och bra redskap så att jag tycker ändå vi tar oss in på det här området mer och mer. Och ser väldigt intressanta saker och väldigt viktiga så att säga företeelser och brister som påverkar elevernas lärande och som är viktigt för kommunerna att veta om. Och vi satsar ju också naturligtvis på kunskaphöjande aktiviteter också inte bara då att vi tittar på bristerna utan också vad lär man sig av det här. Hur sprider man liksom kunskapen om vad man ska göra och sen så finns ju Skolverket som dessutom har mycket stöd.

Vad säger du Jan?

(Jan) – Jag tycker det är jättespännande det här arbetet. Jag är helt övertygad om att i och med att Komvux får ta en större plats inom inspektionens ram nu så kommer naturligtvis kunskap och kompetens att öka inom myndigheten just när det gäller Komvux. Och det tycker jag är väldigt väldigt bra. Jag tror också att Skolinspektionen ännu mer på sikt kommer faktiskt kunna bidra till att belysa de problem som kan uppstå i Komvux. Och då också öka möjligheterna för en kvalitativ utbildning i Komvux. Jag ser goda möjligheter för Skolinspektionen att ha en betydelse. Vi kan faktiskt öka kvaliteten i Komvux Sverige.

Helén, kan vi bidra till bättre kvalitet?

(Helén) – Ja, absolut och det gör ju vi i alla skolformer att vi tittar på brister och vi ingriper. Om vi kan konstatera brister så kräver vi ju förbättringar och vi vet ju också att vi genomgående får sådana förbättringar. 80-90 procent av dem vi riktar oss till gör ju bra saker efter inspektion. Så kommer det vara även på vuxenutbildningen. Men när det gäller Komvux så är det klart att det är bra saker. Jag tror ju också att vi kommer att se rätt omfattande problem. Och vi har redan börjat att göra det. Jag ser till exempel den här senaste granskningen vi gjorde då av tung lastbil med släp. Alltså en del av den yrkesinriktade vuxenutbildningen pekade ju på det rejäla missar så att säga. Och det här måste man ju också fundera på hur man tar om hand och hur man sen då också riktar sig väldigt kravställande mot kommunen. Som faktiskt inte har tagit sitt ansvar här.

– För det är ju faktiskt inte heller så att säga de här företagen eller entreprenörerna i sig som vi kan rikta oss till utan det är ju återigen det är kommunernas ansvar. Så jag föreställer mig att det blir mycket så att säga dialog och mycket påpekanden som vi behöver göra mot kommunerna när det gäller vuxenutbildningen.

Men det man kan konstatera är att det är mycket som händer gällande komvux. Flera granskningar och regeringsuppdrag på gång, så vi lär få tillfälle att prata mer om Komvux i framtiden, speciellt 2025 då superåret infaller. Med det sagt är det dags att runda av det här avsnittet. Den som vill veta mer om Skolinspektionens arbete kan gå in på skolinspektionen.se. Idag har du hört Skolinspektionens generaldirektör Helén Ängmo, och Jan Rehnstam, enhetschef för kommunal vuxenutbildning på Skolverket. Och jag, jag heter Agnes Gidlund. Tack för att du lyssnade.